

Za ukrývání parašutistů dostal pravoslavný biskup Gorazd Válečný kříž

Bojovnice proti nacistu Radovana Aksamitová nám poslala vzpomínku na biskupa Gorazda II. Některé dokumenty získala z pravoslavného monastýru v Hrubé Vrbce.

■ Pavel Bajer

Tuto sobotu si připomeneme 81. výročí atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Atentát na tohoto čelného představitele nacistického režimu provedli 27. května 1942 českoslovenští zahraniční vojáci vycvičení ve Velké Británii Jozef Gabčík a Jan Kubiš.

Kubiš byl rodákem z našeho regionu, pocházel z Dolních Vilémovic na Třebíčsku. Zastupující říšský protektor následně k zranění podlehl 4. června 1942.

Jednalo se o zcela ojedinělý atentát na tak vysoce postaveného nacistu v okupované Evropě. Atentát měl za následek rozsáhlé represe nacistů v českých zemích.

Nastala tzv. heydrichiáda, za kterou zaplatily svým životem tisíce českých vlastenců. Srovnány se zemí byly obce Lidice a Ležáky. Na druhou stranu měl atentát velký vliv na postoj spojenců k obnově poválečného Československa.

Naše čtenářka Radovana Aksamitová ze Žďáru nad Sázavou nás upozornila na jiného hrdinu tohoto dramatu. Na pravoslavného biskupa (vladyku) Gorazda II., občanským jménem Matěje Pavlíka.

Právě on se spolu s Vladimírem Petřkem, Janem Sonnevendem a Aloisem Václavem Čiklem podílel na ukrývání atentátníků v kryptě chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici v Praze.

Po válce Gorazd II. získal za svoji statečnost in memoriam řadu vysokých ocenění. V roce 1987 byl kanonizován (prohlášen za svatého).

Radovana Aksamitová nám

zaslala kopie některých z ocenění Gorazda II. Například Československého válečného kříže 1939, který Pavlíkovi udělil v roce 1945 prezident republiky Edvard Beneš; nebo Řádu Tomáše Garrigua Masaryka I. třídy.

„Dokumenty jsem získala korespondencí se zástupci pravoslavné církve z monastýru v Hrubé Vrbce, obci, kde se biskup Gorazd II. narodil a dále z kostela sv. Konstantina (Cyrila) a Metoděje v Praze 2, kde je rovněž dokumentace,“ sdělila JL.

Pod ochranou patriarchů

V době atentátu na Heydricha spadl kostel sv. Cyrila a Metoděje pod srbského patriarchu. Pavlíka spolu s dalšími českými pravoslavnými k hrdinskému činu pravděpodobně inspiroval osobní příklad jejich nejvyššího nadřízeného, srbského patriarchy Gavriila V. Dožiče.

Ten byl důrazným odpůrcem fašismu, nacismu a komunismu. Poté co nacisté v dubnu 1941 osadili Jugoslávii, Dožiče zatkl a internovali. Byl nacisty označen jako „hlavní válečný zločinec, viník a podněcovatel vstupu Jugoslávie do války proti mocnostem Osy“ (Berlín – Řím – Tokio).

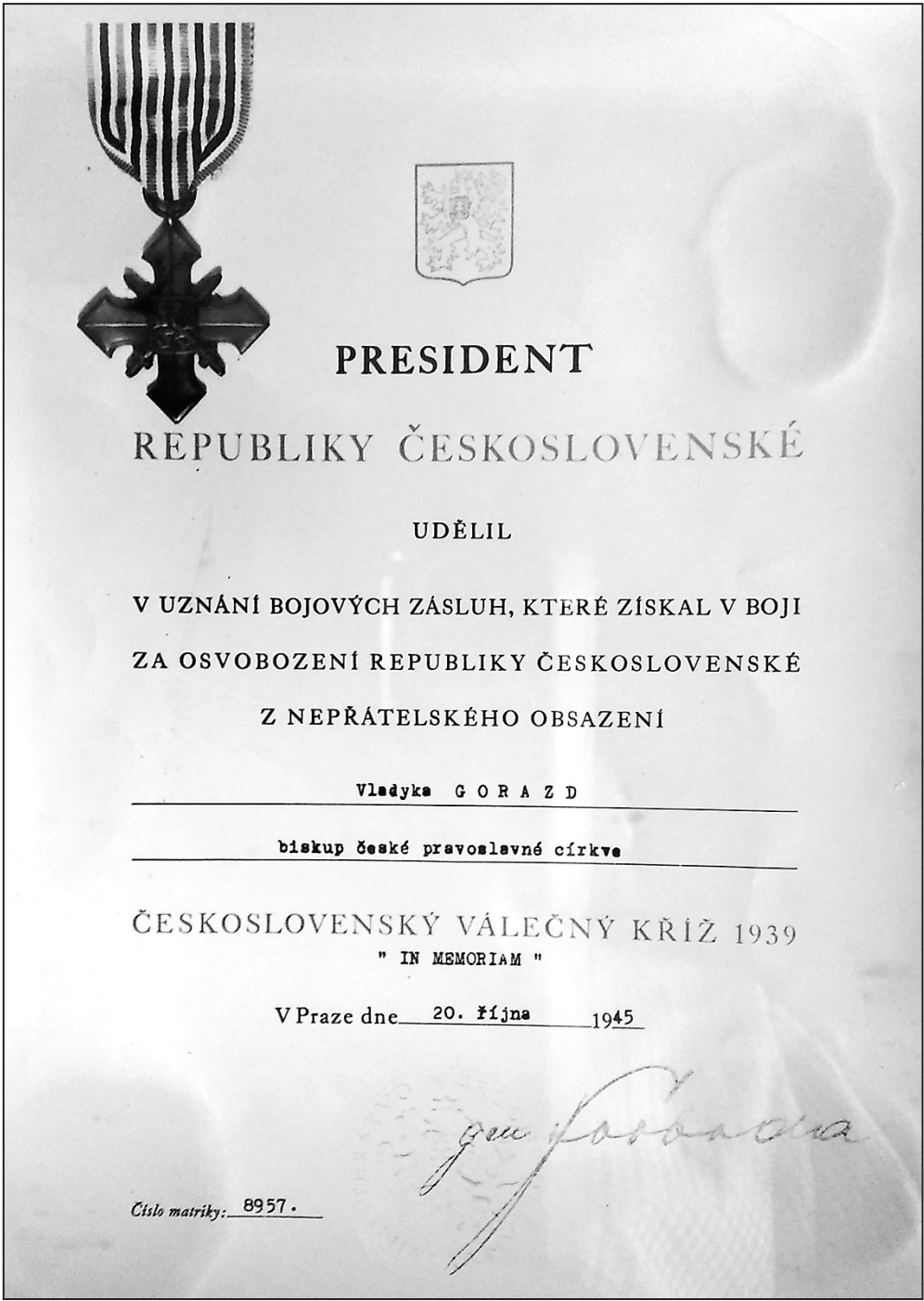
V roce 1944 nacisté patriarchu převezli do koncentračního tábora Dachau, kde přežil až do konce války. Ze svého osvobození se neradoval dlouho, protože krátce na to musel prchat tentokrát před komunistickými Titovými partyzány.

Kostel sv. Cyrila a Metoděje je se srbským pravoslavím spojen i jinak. Pod oltářem je například pohřben srbský patriarcha svatý Arsenij.

Mučednická smrt

Českoslovenští parašutisté zahynuli hrdinskou smrtí při několikahodinové přestřelce s příslušníky nacistické branné moci. Biskup Gorazd byl zatčen týden po přestřelce. Gestapo si pro něho přišlo 25. června 1942 v Horních Počernicích.

„Po vyšetřovacím martyriu a

BISKUP Gorazd dostal za statečnost řadu ocenění. Jedním z nich je Československý válečný kříž 1939. Udělován byl za prokázání vynikajícího činu v nebezpečí života nebo za obětování života.

Zdroj: archiv Radovany Aksamitové

útočné kampani v tisku, kterým byl označován za zločince, trapného pastýře, Benešovu stvůru, padoucha v biskupském rouchu či zrádce křesťanské víry (sic), nadešel den soudního přelíčení,“ napsal o něm mimo jiné historik Martin Jindra z Ústavu pro studium totalitních režimů (ÚSTR).

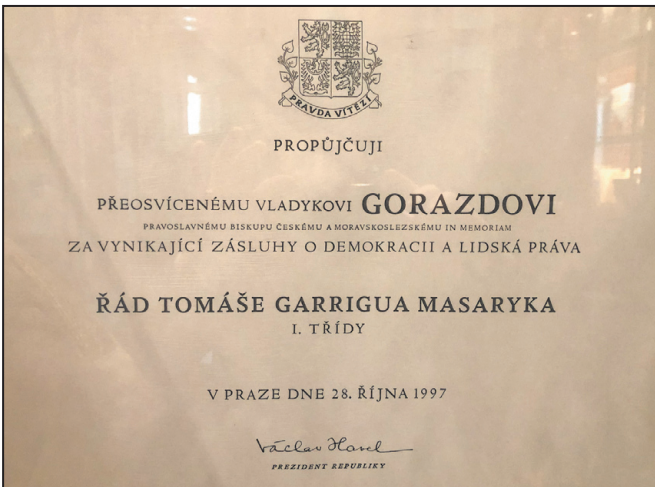
Stanný soud zasedal 3. září 1942 v Petschkově paláci. Biskupa Gorazda spolu s Vladimírem Petřkem, Janem Sonnevendem a Aloisem Václavem Čiklem odsoudil k trestu smrti. Všichni jmenovaní byli popraveni o den později ve 14 hodin na střelnici v Praze-Kobylisích.

Pomáhala s Palachem

Také příběh naší čtenářky Radovany Aksamitové je nesmírně zajímavý a místy i dramatický. Přestože letos v lednu oslavila 77. narozeniny, zůstává neustále aktivní.

Žena narozená v Novém Městě na Moravě je původní profesí pedagožka. Vystudovala na Univerzitě Karlově český a francouzský jazyk.

Záhy se však dostala do rozporu s totalitním komunistickým režimem. Pomáhala totiž francouzským novinářům a spisovatelům dokumentovat období let 1968–1969 včetně úmrtí Jana Palacha. Kvůli tomu dostala zákaz působit ve školství.

V ROCE 1997 byl Matěji Pavlíkovi in memoriam propůjčen prezidentem republiky Řád Tomáše Garrigua Masaryka. Jedná se o vysoké české a československé vyznamenání, které je prezidentem udělováno nebo propůjčováno osobám, které se vynikajícím způsobem zasloužily o rozvoj demokracie, humanity a lidských práv.

Zdroj: archiv Radovany Aksamitové

Jak o sobě dále uvedla, dokonce získala práci na Okresním národním výboru (ONV) ve Žďáru nad Sázavou jako inspektor pro památky, muzea a galerie.

Na tomto místě však upozorňovala na hospodářskou kriminalitu tehdejší mocenské elity. Mělo docházet ke zneužívání dotací a rozkrádání sbírek.

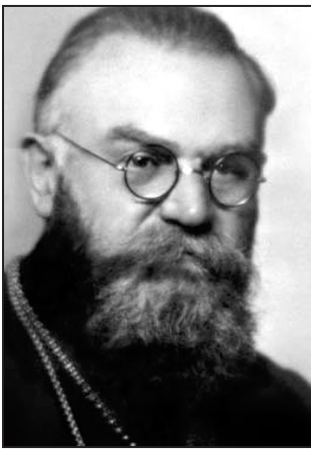
Kvůli tomu byla z místa propuštěna a spolu se synem vystěhována do severočeského pohraničí. Do Žďáru nad Sázavou se mohla vrátit až po Listopadu 1989.

Do Žďáru nad Sázavou se mohla vrátit až po Listopadu 1989.

Bojovnice proti nacismu

Radovana Aksamitová o sobě píše, že dokud mohla chodit, účastnila se spolu se svým synem a další mládeží protinacistických akcí. Napsala nám vzpomínku na 29. března 2008, kdy Jihlavou pochodovali krajně pravicoví radikálové z Národního odporu.

Život sv. Gorazda

Biskup Gorazd II., občanským jménem Matěj Pavlík (1879-1942)

■ Čelný představitel pravoslavné církve v Československu

■ Absolvent teologické fakulty v Olomouci

■ 1902 vysvěcen na římskokatolického kněze

■ Ovlivněn katolickým modernismem, cyrilometodějskou tradicí i ideou slovanské vzájemnosti

■ Věnoval se také psychologii a psychiatrii

■ Vysoce oceňovaná byla jeho práce správce Ústavu pro chorumyslné v Kroměříži

■ Po vzniku Československa přešel do Církve Československé husitské (ČCH)

■ Po sporech s biskupem Karlem Farským 1924 řady ČCH opustil

■ Následně spolu se svými stoupenci přešel do České náboženské obce pravoslavné

■ 1935 měl velký podíl na získání chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Praze pro pravoslavné

■ 1940 spoluautor Pravoslavného katechismu **Zdroj: ÚSTR**

Monastýr - pravoslavný klášter. Největším monastýrům se říká lávra.

Srbský patriarcha Gavriilo V. Dožič.

Aksamitová tvrdí, že se jednalo o neonacisty. Spolu s dalšími aktivisty, mezi nimiž bylo hodně radikálů z opačného pólu politického spektra, se pokoušeli o narušení akce.

„Díky internetu jsme se narychlo shromáždili na autobusovém nádraží a dlouho jsme čekali, až se dostaví milostiví nacisté,“ vzpomíná.

Krajně pravicoví radikálové za dohledu policistů mířili na hřbitov. Podle Aksamitové měli s sebou jako čestného hosta vysloužilého SS-mana. „Tam řvali, že zachránili Evropu. My jsme byli obklíčeni u zdi a na hřbitov jsme nesměli,“ dodala.

HLAVNÍM představitelem zahraničního československého odboje byl prezident Edvard Beneš. Na fotografii je jeho vlastnoruční podpis. Zdroj: archiv Radovany Aksamitové